

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרָשֶׁת צִו

י' ניסן תשפ"ג
שבת הגדול

ערב פסח ביום רביעי

הפטרה: וערבה לה'

פרשת הנשיאים יום י', ברכת הלבנה

במוצאי חג ראשון ספירת העומר

יציאת שבת ר"ת 20:15

גיליון 813

יציאת השבת:

19:38

ירושלים: 19:35

כניסת השבת:

18:28

ירושלים: 18:22

המִצְוֹת והמִצְוֹת

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בתורה ישנו ציווי לשמור את המצוות - שלא יחמיצו כמובן, ואולם חכמנו דרשו בהרבה מעבר לדרשה הבסיסית, וכדברי רש"י על אתר (שמות יב, יז): "ושמרתם את המצוות - שלא יבאו לידי חמוץ, מכאן אמרו תפח, תלטוש בצונן. רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא את המצוות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוות כך אין מחמיצין את המצוות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד".

איך הגיעו מהמילה מצות למצוות? כמו בהרבה מקרים, יש לימוד המסור לנו מדורי דורות הלכה למשה מסיני. עוד יש לומר, אדם הקורא בתורה יראה כי בתוך ספר התורה עצמו אין לא ניקוד ולא סימני פיסוק. הניקוד והטעמים שהם סימני הפיסוק בתורה, מהווים חלק מהפרשנות.

התורה ניתנה להידרש, וכידוע שבעים פנים לתורה, וזוהי דרשתו של רבי יאשיה: "אל תהי קורא את המצוות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוות כך אין מחמיצין את המצוות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד". כשם שמצה יש לעשות בוריות בלי לתת שהות לבצק להחמין, כך בעשיית המצוות, כאשר באה מצווה לידך, יש לעשותה בוריות בלי להשאיר שהות או לדחותה לזמן מאוחר יותר, שמא לא תזכה לעשותה.

זריות בעשיית המצוות כמו במצוות, מהווה יסוד הלכתי ומוסרי חשוב בדתנו. בעמדנו ערב חג הפסח, אחר ניקיון הבתים מהחמץ והכשרת הלבבות, נתפלל לפני בוראנו, שייזנו להיות זריות בקיום כל המצוות ואף הוא יחיש לנו את הגאולה במהרה, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

ליל הסדר ומצוותיו

ליל הסדר הוא לילה עטור הוד, "ליל שימורים הוא הלילה הזה", לילה המשומר מן המזיקים. בלילה בו מסיבים כל בני הבית יחדיו יש סדר ויש מטרה אשר באים לידי ביטוי במצוות הסדר ומנהגיו.

מצווה לספר ביציאת מצרים

מצוות עשה של תורה לספר בנסים ובנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמישה עשר בניסן, שנאמר "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", כמו שנאמר "זכור את יום השבת". ומניין שבליל חמישה עשר? תלמוד לומר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה" - בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואף על פי שאין לו בן.

אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים, וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו - הרי זה משובח. מצווה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו, שנאמר "והגדת לבנך". לפי דעתו של בן - אביו מלמדו. כיצד? אם היה קטן או טיפש - אומר לו: 'בני, כולנו היינו עבדים, כמו שפחה זו או כמו עבד זה, במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות'. ואם היה הבן גדול וחכם - מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבנו, הכול לפי דעתו של בן.

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה, כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?" עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע, כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שייאכלו, וחוטפים מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן - אשתו שואלתו. אין לו אשה - שואלים זה את זה "מה נשתנה הלילה הזה", ואפילו היו כולם חכמים. היה לבדו - שואל לעצמו "מה נשתנה הלילה הזה".

וצריך להתחיל בנגות ולסיים בשבח. כיצד? מתחיל ומספר שבתחילה - בימי תרח ומלפניו - היו אבותינו כופרים וטועים אחר ההבל, ורודפים אחר עבודת אלילים. ומסיים בדת האמת - שקירבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקירבנו לייחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו - הרי זה משובח.

פסח מצה ומרור

כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו בליל חמישה עשר, לא יצא ידי חובתו. ואלו הם: פסח, מצה ומרור. "פסח" - על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר "ואמרתם זבח פסח הוא לה'" וגו'. "מרור" - על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. "מצה" - על שם שנאכלו. ודברים אלו כולם נקראים "הגדה".

אנו יצאנו ממצרים

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר "ואותנו הוציא משם" וגו'. ועל דבר זה ציווה הקב"ה בתורה, "וזכרת כי עבד היית" - כלומר: כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

לפיכך, כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות כשהוא מיסב דרך חירות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים - חייב לשתות בלילה הזה ארבע כוסות של יין. אין פוחתים לו מהן, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבע כוסות. שיעור כל כוס - רביעית.

הסבה

אפילו עני שבִּישׂרָאֵל לֹא יֵאָכֵל עַד שִׁיסַּב. אִישָׁה אֵינָה צְרִיכָה הַסִּיבָה, וְאִם אִישָׁה חֲשׂוּבָה הִיא - צְרִיכָה הַסִּיבָה. וְכֵן אֵצֶל אֲבִיו וְהַשְׁמַשׁ בִּפְנֵי רַבּוֹ - צְרִיכִים הַסִּיבָה. אֲבָל תַּלְמִיד בִּפְנֵי רַבּוֹ אֵינוֹ מִסַּב אֲלָא אִם כֵּן נָתַן לוֹ רַבּוֹ רְשׁוּת. וְהַסִּיבָה יָמִין אֵינָה הַסִּיבָה, וְכֵן הַמִּסַּב עַל עוֹרְפוֹ אוֹ עַל פָּנָיו אֵין זֶה הַסִּיבָה. וְאִמְתִּי צְרִיכִים הַסִּיבָה? בִּשְׁעַת אֲכִילַת כִּזִּית מִצָּה וּבִשְׁתִּיית אַרְבַּע כּוֹסוֹת אֱלֹ. וְשֶׁאֵר אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִּיתוֹ - אִם הִסַּב - הִרִי זֶה מְשׁוּבָח, וְאִם לֹא - אֵינוֹ צָרִיךְ.

ארבע כוסות

אַרְבַּע כּוֹסוֹת אֱלֹ צָרִיךְ לְמוֹזֵג אוֹתָן כַּדִּי שְׁתַּהֲיָה שְׁתִּיָּה עֶרְבָה, הַכּוֹל לִפִּי הַיֵּין וּלְפִי דַעַת הַשּׁוֹתָה. וְלֹא יִפְחַת בְּאַרְבַּעַתָּן מִרְבִּיעִית יֵין חֵי. שְׁתֵּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת אֱלֹ מִיֵּין שְׁאֵינוֹ מְזֻזָּג - יֵצֵא יָדֵי אַרְבַּע כּוֹסוֹת וְלֹא יֵצֵא יָדֵי חִירוֹת. שְׁתֵּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת מְזֻזּוֹת בְּבֵת אַחַת - יָדֵי חִירוֹת יֵצֵא, יָדֵי אַרְבַּע כּוֹסוֹת לֹא יֵצֵא. וְאִם שְׁתֵּה רוֹב מִכָּל כּוֹס - יֵצֵא. כָּל כּוֹס וְכוֹס מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת הַלֵּלוּ מִבְּרַךְ עֲלֶיהָ בְּרַכָּה בִּפְנֵי עֲצֻמָּה. כּוֹס רֵאשׁוֹנָה - אוֹמֵר עֲלֶיהָ קִידוּשׁ הַיּוֹם. כּוֹס שֵׁנִי - קוֹרֵא עֲלֶיהָ אֶת הַהִגָּדָה. כּוֹס שְׁלִישִׁית - מְבָרַךְ עֲלֶיהָ בְּרַכַּת הַמִּזְוֵן. כּוֹס רְבִיעִית - גּוֹמֵר עֲלֶיהָ אֶת הַהִלָּל וּמְבָרַךְ עֲלֶיהָ בְּרַכַּת הַשִּׁיר. וּבֵין הַכּוֹסוֹת הָאֵלֶּה, אִם רָצָה לְשְׁתּוֹת - שׁוֹתָה; בֵּין שְׁלִישִׁית לְרְבִיעִית אֵינוֹ שׁוֹתָה. (מַלְשׁוֹן הַרַמְבַּ"ם).

קידוש ליל פסח:

אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה' מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ, אֲשֶׁר תִּקְרָאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה', אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

סִבְרֵי מְרֻנָּן: וְעוֹנִים - לְחַיִּים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם. וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן. וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְנָתַן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה. מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חֲגִים וְזְמָנִים לְשִׂשׁוֹן. אֶת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. אֶת יוֹם טוֹב מְקַרֵּא קֹדֶשׁ הַזֶּה. וְזָמַן חֲרוּתָנוּ: בְּאַהֲבָה מְקַרֵּא קֹדֶשׁ. וְכָר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנַּחְלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמָנִים:

בְּלִיל שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח אֵין מְבָרְכִים "שֶׁחַיִּינוּ":

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחַיִּינוּ וְקִיָּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:

קידוש לבוקר הפסח:

אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה' מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ, אֲשֶׁר תִּקְרָאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה', אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פָּנָיו ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשִּׁבְעוֹת וּבְחַג הַקִּסּוֹת, וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פָּנָיו ה' רִיקָם: אִישׁ כְּמִתְנֵת יָדוֹ, כְּבִרְפַּת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

סִבְרֵי מְרֻנָּן: וְעוֹנִים - לְחַיִּים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

הלכות בדיקת חמץ

בלילה שלפני ערב פסח בודקין את החמץ. וחייבין לבדוק מיד בתחילת הלילה. ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה: אין בודקין אלא בנר של שעווה יחיד. ולא בנר קלוע משום דהוי כאבוקה. בודק כל החדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, אפילו המרתפים והעליות והחנויות, כל שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ צריכין לבדקו. וכן צריכין לבדוק כל הכלים שמחזיקים בהם חמץ. וקודם הבדיקה ינקו היטב את כל המקומות מכל חמץ כדי שיהא קל לבדוק: צריכין לבדוק בכל המקומות בחורין ובסדקין כל מה שאפשר. וגם הכיסים שבבגדים שלפעמים נותנים בהם חמץ, צריכין בדיקה. וינערם היטב למחרת בשעת הביעור: קודם שמתחיל לבדוק יברך בכוונה ובשמחה "על ביעור חמץ", ויתחיל לבדוק היטב:

ברוך אתה יְדוּד, אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חָמֵץ:

ואע"פ שעתה עדיין אינו מבערו, מכל מקום מברך על ביעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הביעור לחמץ שאינו ידוע לו. ולא יפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה. וטוב שלא יפסיק עד גמר כל הבדיקה אלא במה שהוא מעניין הבדיקה. ויכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת: יש נוהגין שקודם הבדיקה מניחין פתיתי לחם במקומות שימצאם הבודק כי חוששין שמא לא ימצא כלום ותהא ברכה לבטלה. אחר הבדיקה יבטל החמץ, והוא מצות עשה דרבנן. וצריך להבין את ענין הביטול, שהוא מפקיר את כל החמץ שברשותו שלא ראהו. ומלת "חמורא" מוללת חמץ ושאר: ואחר כך יאמר בקול שלוש פעמים:

כָּל חֲמִירָא דְאִיכָא בְּרִשּׁוּתִי. דְּלֹא חֲזִיתִיהּ וְדִלָּא בִיעַרְתִּיהּ, לְבָטֵיל וְלֹהֵי [בפעם השלישית נכון להוסיף: הַפְּקָר] כְּעַפְרָא דְאַרְעָא: וּפִירְשׁוּ בלשון הקודש: כָּל חָמֵץ וְשָׂאֵר שֵׁישׁ בְּרִשּׁוּתִי, שְׂלֹא רְאִיתִיו וְשְׂלֹא בִעַרְתִּיו, יִתְבַטֵּל וְיִהְיֶה [הַפְּקָר] כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

יהי רצון שנוכח לבער את החמץ שבקרבו

סוף זמן אכילת חמץ: 10:08

סוף זמן ביעור חמץ: 11:24

סוף זמן אכילת אפיקומן: 00:42

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפא: אברהם ציטרון, שרה בת שמחה, ציפורה ודושע לוי. בימה אלימלך. עזר בן עישה. תקוה בת עזיה, אלונה בת גיא, אסתר בת ורבה, מול בת עננה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולטנה. דראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת וזרה. עזר בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מיכל הי"ו.

להחיות נעדרי צה"ל ושבינו ובהם: אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כין, צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הר"ע יוסף, הג"מ אלוהה, הרב אברהם צוקרמן, רבי מסעוד מולא, רבי יצחק שושן, רבי יעקב שושן, יונה יונה, סופר משה, יצחק דדעי, רבי אברהם בן שמאי אלעזר. מקסים חיים דדעי, סדי נחום, ישראל אברהם נון, שלמה בן מרים, יצחק ונצורם אטיא, אורן מעלים, אילון מויט, דוד נוסבט, מיר פולק, מרים קדושים, עננס דמיר, רוי שלמה, סימנצוב משה יהודה, יצחק זק בן סולק, נעים משה, יצחק ונצורה אילון, אטון נסים וסולק, שושן, חיה שמשון, יפה גורי, יוסף קלון, לאה ציטרון, סימני בת חנו, לויט שבת משה עטרת, חנה יצחקי, אסתר חדר, אסתר בת תרא, אליה בת פריחה, תרצה וגדון, אסתר ונצור נחום, דניאל אלימלך, משה הלוי, דוד מוביל, מיכל עמר, אריה בן שמעון, ציונה בת דוד, יצחק ולאח אסטרונו, אליהו אדרי, עזיה עמוס, רות יעקב, חיה רחל לוי, יונה ווסקף שרעבי, מרים יהודה, שמואל למצנר, נעמה בת מגידה, ליאור רחמים, זק טל, עליזה מועלים, עליזה בן, שרה אוליא, דוד ופרחיה בן, שמעון בן רחל, אברהם אדרי, יוסף אלקוב, מיכאל ועקני, חסיבה ששפוטש, עישה דן, ברכה סופר, כמסיה דדי, כמישה בן, אלים מוביל, מרים בת רחל, טאה בן, אילה שרד ו"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שניור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה